

Pravda o vzniku a vývoji světa

Rudolf Steiner

Druhá přednáška

Berlín, 7. listopadu 1911

Z posledních výkladů jste pochopili, že popis oněch dřívějších stavů našeho vývoje, které leží ještě před vznikem naší Země, je mimořádně obtížný. Neboť jsme viděli, že si musíme nejprve vytvořit pojmy a ideje, s jejichž pomocí můžeme dospět ke vzdálenějším stavům vývoje našeho světa. Upozornil jsem již na to, že takový popis, který je podán v mé knize „Tajná věda v nástinu“ o dávné době starého Saturnu a také o dalších planetárních vtěleních naší Země, nejenom že není nijak vyčerpávající, ale že se musíme v jistém smyslu spokojit s tím, aby veřejnost, které také měla být tato kniha předána, nebyla příliš šokována, odít to, o co vlastně jde, do obrazů, které jsou vzaty z něčeho co je lidem blízké a na co jsou navykli. Tím ale samozřejmě není dán nesprávný popis, ale v jistém smyslu je tento popis takový, že je ponořený do iluze a musíme se nejprve skrze tuto iluzi propracovat k tomu, abychom mohli proniknout stále více k pravdivému popisu věcí. Tak například doba Starého Saturnu je popisována tak - a z jistého hlediska je to naprosto správný popis - že se hovoří o tom, že Starý Saturn byl nebeským tělesem, které se neskládalo v podstatě z toho, co známe jako zemi, vodu nebo vzduch, ale že se skládal jen z tepla, a když se hovoří o prostoru, tak je to jen obrazným vyjádřením, neboť jsme viděli, že na starém Saturnu nebyl ještě ani čas. Jestliže tedy hovoříme o prostoru, tak je to jen obrazným vyjádřením, neboť na starém Saturnu ještě neexistoval prostor v našem smyslu slova a čas zde teprve vzniká. Přeneseme-li se zpět do oblasti starého Saturnu, tak se ocitneme v oblasti bezprostřední věčnosti.

Je-li zde tedy řečeno něco, co nám může dát obraz, tak si musíme uvědomit, že je to jen obraz. Kdybychom vstoupili do prostoru starého Saturnu, tak bychom zde nenalezli ani tak jemnou substanci, jako je plyn, ale jen teplo a chlad. Ve skutečnosti je to tak, že není možné hovořit o přecházení z jednoho prostoru do druhého, ale jen o pocitu plynutí teplejších a chladnějších stavů, takže také jasnovidce, přesune-li se do doby starého Saturnu, má dojem vzdouvajících se bezprostorových stavů tepla, tepla, jež se střídavě zesiluje a zeslabuje. To je ale jen zevní závoj stavu starého Saturnu. Neboť toto teplo nebo také tento oheň jak se říká v okultismu, se nám odhaluje již ve svých duchovních základech a viděli jsme, že to byly duchovní činy, které skutečně existovali na starém Saturnu. A učinili jsme si obraz o tom, co zde existovalo jako duchovní činy na starém Saturnu. Řekli jsme, že Duchové vůle neboli Trůnové vykonali obětní činy tak, že jestliže pohlédneme nazpět na to, co se konkrétně na starém Saturnu odehrálo, pak spatříme oběti proudící od Trůnu k Cherubům. A jsou to tyto obětní činy, které se zvenčí zjevují jako teplo. Stav tepla jsou vlastně zevním smyslovým výrazem pro oběť. A v celém světě, kde vnímáme teplo, je toto teplo zevním výrazem pro to, co je za tímto teplem. Teplo je jenom iluzí, neboť za ním jsou obětní činy vysokých duchovních bytostí. Proto když chceme charakterizovat teplo pravdivým způsobem, tak musíme říci: Světové teplo je zjevením světové oběti neboli světových obětních činů.

Potom jsme viděli, jak se z tohoto obětního činu, který přináší Trůnové Cherubům jaksi rodí - ale upozornil jsem již na to, že je to opět moderní slovo, které se dost dobře nehodí - to, co nazýváme „časem“. Ale čas tehdy ještě není oním „dříve nebo později“, tedy oním abstraktním časem, jak jen dnešní člověk vnímá, ale souhrnem duchovních bytostí: Jsou to Duchové osobnosti, které pak poznáváme také jako Duchy času. Duchové času jsou skutečným dávným časem a jsou dětmi Trůnů a Cherubů. Ale poměry, jimiž vznikají na starém Saturnu bytosti Duchů času, jsou obětní činy. Řekne-li se: Starý Saturn se skládá z tepla tak si musíme - abychom mohli vlastně porozumět tomu co je za tím - osvojit ne pouze fyzické pojmy, protože „teplo“ je fyzický pojem, ale musíme si osvojit pojmy, které můžeme získat jen z duševního života, z morálního duševního života, jež je naplněný moudrostí. Nikdo nemůže vědět, co je teplo, kdo není schopen udělat si představu o tom, co znamená obětavé odevzdání toho, co je naším vlastnictvím, co máme, a nejde jen o obětavé odevzdání toho, co máme, ale o odevzdání toho čím jsme my sami. Obětování vlastní bytostné podstaty, duševně pojaté zřeknutí se vlastní bytosti, takže je to současně myšleno tak, že je člověk schopen odevzdat to nejlepší, co má pro spásu světa, nikoli si podržet pro sebe svoji nejlepší část, ale chtít ji rád obětovat na oltáři vesmíru. Takovéto živé pojetí pojmu oběti, jež proniká citem naší duši, vede pozvolna k pochopení toho, co je skryto za projevem tepla. Uvědomme si, co

je také v moderním životě dnešní doby spojené s pojmem oběti. Nelze si dobře myslet, že ten, kdo s porozuměním obětuje, činil by tak někdy proti své vůli. Jestliže by se někdo obětoval proti své vůli, musel by být k tomu z nějakého důvodu nucen, musela by zde být nějaká nutnost, nějaký nátlak. Pak bychom zde neměli naprosto co dočínání s tím, co je zde míněno. Zde je ale míněno to, co plyne samozřejmě jako oběť z bytosti, která ze sebe něco obětuje. A jestliže někdo něco obětuje, ne že je k tomu nucen, také ne proto, že doufá získat něco pro sebe, ale protože cítí něco jiného než vnitřní hřejivou blaženost. Cítíme-li se proniknutí vnitřní hřejivou blažeností, potom jsme již vyslovili to, co nelze označit jinak než tak, že obětující se cítí prohrátý, proniknutý blažeností. Zde máme možnost sami pociťovat, jak před nás předstupuje v zevní máje světového tepla obětní žár. Teplu může pochopit skutečně jen ten, kdo může pojmout následující myšlenku: Tam, kde se ve světě objevuje teplo, je jeho základem něco duševně-duchovního, co je za tímto teplem, a co způsobuje teplo blaženosti oběti. Ten kdo může takto pociťovat teplo, ten pozvolna dospívá k realitě, která se skrývá za projevy tepla, za iluzi tepla.

Chceme-li nyní dále proniknout od bytí starého Saturnu k bytí starého Slunce, tak si nejprve musíme opět připravit pojmy, pomocí nichž si můžeme vytvořit představu o substanci starého Slunce - ne dnešního Slunce. Neboť to co čteme v knize „Tajná věda v obryse“: Staré Slunce zpracovávalo dále teplo, když připojilo k teplu vzduch a světlo, je to opět líčeno jen pomocí zevního projevu. Tak jako musíme za teplem hledat obětní žár Duchů vůle, tak musíme za vzduchem a světlem hledat něco morálního, jestliže chceme pochopit vzduch a světlo, které na starém Slunci přistupují k teplu. Nyní můžeme o tom získat jistou představu, pocit, čím byly vzduch a světlo na starém Slunci, když se budeme držet něčeho, co můžeme prožít duševně-duchovně sami v sobě.

Existuje zážitek, který můžeme popsat jako duševní zážitek takovýmto způsobem. Představme si, že by nějaký člověk vidět pravý obětní čin, nebo že by si představoval, jak Trůnové vysílají své oběti k Cherubům, takže takový člověk by byl podnícen takovýmto obrazem oblažující oběti, kterou by viděl a jež by duši učinila živou. Co by cítil takový člověk při pohledu na obětující bytost. Takový člověk by musel, kdyby měl živé pocity, kdyby nestál více méně bez citu vůči obětní blaženosti, potom by musel ve své duši pociťovat: To je ten nejkrásnější čin, nejkrásnější zážitek, který vůbec může být v naší duši vyvolán, pohlížet na obětní blaženost! Je to ale také takový cit: Člověk by musel být kusem dřeva, kdyby mu v duši nevznikl silný podnět pohlížet s největší úctou na obětní blaženost, kdyby se z toho nemohl získat náladu plnou oddanosti, oddanost vůči oběti. Obětní čin je aktivní oddanost, která se přivádí k aktivitě. Pohled na aktivní odevzdání se může vyvolat náladu odevzdanosti se, ztráty sebe sama při tomto nazírání. Představme si tuto náladu nesobeckého ztrácení se sebe sama, jak je vylita do duše. Potom máme v této náladě to, co se nám má přiblížit pro naše pochopení do té míry, že bychom bez takovéto nálady nemohli vpravdě dospět k tomu, co dává vyšší poznání. Ten kdo nemůže nikdy mít takovou náladu odevzdanosti, ten nemůže dospět k vyšším poznatkům. Neboť co by bylo opakem této nálady? Byla by jí svéhlavost, uplatňování vlastní vůle. To jsou dva póly duševního života: oddané ztrácení se v tom, na co pohlížíme, a svéhlavé uplatňování naší vlastní vůle. To jsou vůbec dva velké protiklady. Pro skutečné poznání, pro proniknutí se moudrostí je svéhlavost smrtonosná. V obyčejném životě máme svéhlavost jen jako předsudek a předsudky ničí vždy jakýsi nadhled, vyšší vhled.

Co je zde míněno jako odevzdanost, si musíme myslet stupňované, neboť jen touto stupňovanou odevzdaností se člověk může vypracovat vzhůru k vyšším světům. Zde musí umět prožít ono ztrácení sebe sama alespoň jako náladu. Proto se musí neustále zdůrazňovat, že nedospějeme nikdy k vyššímu poznání, jestliže pracujeme jako obyčejná věda nebo běžné myšlení. Uvědomme si: jako pracuje obyčejná věda a běžné myšlení, tak pracuje na základě obyčejné vůle člověka vše to, co vytvořilo vlastně jeho vůli: zděděné nebo výchovou získané city, pocity a představy. V tom všem se můžeme velmi klamat. Tyto klamy jsou na denním pořádku. Přicházejí například lidé a říkají: „Zde je třeba vybudovat nějakou skutečnou vědu z toho, co je nabízeno v duchovní vědě, ale já nechci přijímat nic, co není vyzkoušeno! Zajisté nemáme přijímat nic nevyzkoušeného. Ale přinášíme-li všemu vstříc jen sami sebe, jestliže přijímáme jen to, co víme, pak tím nepostoupíme ani o krok kupředu! A ten kdo se chce stát zasněžením, nikdy nefekne, že chce přijímat jen to, co sám předtím vyzkoušel, ale musí se zcela osvobodit od své samolibosti a musí očekávat vše od toho, co k němu přichází ze světa, a co nemůžeme označit jinak než slovem „milost“. Člověk musí očekávat vše od milosti, která ho osvěcuje. Neboť jak jinak si osvojíme vyšší poznání než tím, že můžeme vyloučit vše, čemu jsme se kdy naučili. Člověk si obyčejně myslí: Mám svůj vlastní úsudek. Měl by ale říci: Ten se skládá jen z toho, že oživuješ, co mysleli tvoji předkové nebo co podněcují tvé pudy atd.

Protože nemůže být ani řeči o tom, že toto jsou vlastní úsudky lidí, a ti kdo uplatňují své vlastní úsudky, vůbec nevědí, jak jsou vedeni na vodítku, otrocky vedeni na vodítku svých předsudků. To vše musí zmizet, chceme-li dosáhnout vyšších poznatků. Duše se musí stát prázdnou a umět klidně čekat na to, co může k duši přicházet ze skrytého, tajemného světa, který je bez prostoru a času, bez věcí a skutečností. A nikdy nesmíme věřit, že si můžeme získat pro sebe, co je jasnovidné poznání, ale musíme vytvořit v sobě náladu, která nám dovolí přijmout to, co nám může poskytnout zjevení nebo osvětlení. Takže nikdy nesmíme očekávat to, čeho se nám dostává od něčeho jiného než od milosti, která k nám přistupuje a jež nám dává to, co máme obdržet.

Jak se tedy projevuje takové poznání? Jak se projevuje to, co k nám zde přistupuje, když jsme se dostatečným způsobem připravili? Projevuje se to jako nálada omilostnění, jako dar přicházející k nám z duchovního světa. Chcete-li označit to, co k nám přistupuje - ať už je to bytost nebo cokoli jiného - aby nám to milostiplně vyšlo vstříc a vlilo to do nás poznání, zde bychom to mohli vyjádřit takovým výrazem: To, co k nám zde přichází vstříc, je něčím omilostňujícím, něčím darujícím. Vmysleme se do povahy bytosti, jejíž hlavní charakterový rys by spočíval v tom, co jsem právě nyní označil slovy: darující, dávající, poskytující. Takovou bytost, jejímž hlavním charakterovým rysem je rozdávání milosti, vylévání milosti kolem sebe je třeba pochopit tak, že tato bytost, aby získala možnost poskytovat milost, měla potřebu hledět na oběť Trůnů Cherubům. Představte si, že by nějaká bytost přistoupila k tomu, co se zde děje, když Trůnové oběťují Cherubům, a byla by vlivem takového pohledu podnícena k tomu, stát se darující bytostí, která vylévá své dary milosti kolem sebe. Představme si to zcela přesně. Představme si, že bychom pohlíželi na růži a byli bychom uchvázeni nadšením, měli bychom tedy oblažující pocit z toho, co nazýváme „krásou“. Pomysleme si, že by zde byla jiná bytost podnícena pohledem na to, co je popsáno jako oběť Trůnů Cherubům, a že by byla podnícena k tomu, aby darovala vše, co má, aby to jako dar vylila do světa. Potom bychom tím měli popsány ony bytosti, které se nazývají v mé knize Tajná věda v obryse Duchové moudrosti, kteří se připojili na Slunci k oněm bytostem, které jsme již poznali na starém Saturnu. Kdybychom si tedy položili otázku: Jaký je charakter Duchů moudrosti, kteří se objevili na starém Slunci a kteří se připojili k duchům starého Saturnu tak bychom si museli odpovědět: Tito Duchové mají jako svůj hlavní charakterový rys darující ctnost, milost působící, dávající. A kdybychom jí chtěli dát přívlastek, tak bychom museli říci: jsou to Duchové moudrosti, velcí „obětovatelé“, tak bychom museli říci, že Duchové moudrosti, jsou velcí dárci, kteří svůj dar darují tak, že tento dar protkává a oživuje vesmír, když proudí do vesmíru a vnáší do něj jeho řád.

To je působení Duchů moudrosti na starém Slunci, při kterém darují svoji vlastní bytostnou podstatu svému okolí. A co je tím, co se ukazuje zevnímu pohledu, když na toto působení takto pohlížíme a když chceme vnímat jako vyšší smyslový vjem to, co se na starém Slunci děje?

Obrátíme-li na to svůj duchovní pohled, potom můžeme pozorovat to, co je popsáno v knize „Tajná věda v obryse“. Slunce se skládá mimo teplo ještě ze vzduchu a světla. Ale když se říká: Slunce se skládá mimo teplo také ještě ze vzduchu a světla potom je tomu tak, jako kdyby někdo řekl: V dále vidím šedivé mračno, a kdyby jako malíř chtěl tento svůj dojem namalovat, tak by prostě namaloval takové šedé mračno a pak by přistoupil k tomuto mračnu blíž a zjistil by, že má před sebou místo šedého mračna roj komárů. Ve skutečnosti je potom to, co pokládal za šedivé mračno, souhrnem samých živých bytostí. Podobným způsobem také dnes pohlížíme s odstupem na bytí na starém Slunci. Když na toto bytí pohlížíme z dálky, jeví se nám jako iluze vzdušného a světelného tělesa, když ale pozorujeme tuto věc blíže, nemáme již před sebou vzdušné a světelné těleso, ale jeví se nám to jako velká darující ctnost Duchů moudrosti. A nikdo nepoznává vzduch správně, jestliže jej popisuje podle jeho zevních fyzických vlastností. To je jen mája, iluze, která je jenom zevním projevem. Neboť všude, kde se ve světě nachází vzduch, jsou za ním činy darujících Duchů moudrosti. Tkající, působící vzduch znamená zjevení darující ctnosti Duchů moudrosti. A na vzduch pohlíží správně jen ten, kdo si řekne: Vnímám zde vzduch, ve skutečnosti je zde něco darováno Duchy moudrosti do okolí, jejími něco vyzářováno do okolí.

Nyní víme, co to vlastně je, co jsme popsali o bytí na starém Slunci, když jsme řekli, že se skládá ze vzduchu a světla. Nyní víme, co je míněno tím, co jsme popsali jako staré Slunce, když jsme o něm řekli, že se skládalo ze „vzduchu“. Nyní víme, že je to obdarovávání, co činí Duchové moudrosti, když zde nechávají vylévat svoji vlastní bytostnou podstatu, což se vnějšímu pohledu jeví jako vzduch. Nyní si ale ten, kdo má jasnozřivý pohled, uvědomuje, že se zde stalo něco pozoruhodného. Musíme si utvořit ještě jasnější představu o této obdarovávající ctnosti na základě vlastního duševního života. UVědomme si onen pocit, který můžeme sami získat, podaří-li

se nám proniknout na základě právě vylíčené nálady oddanosti určitým poznáním nějakou ideu. U takové ideje, jež se poté dostaví, máme zcela jisté citění a to, že taková idea není vůbec vědecká. Nejlepší pocit z toho máme, vezmeme-li do úvahy také uměleckost, kdy idea usiluje ovládnout například nějakým způsobem barvu nebo formu, tedy vyproudit do světa tak, že daruje světu samostatné bytí. Podstatu takovéto darující schopnosti je možné charakterizovat tím, že řekneme: Je s tím spojena produktivita, tvořivost, neboť toto obdarování je samo o sobě něčím tvůrčím. Kdo má nějakou ideu, o které cítí, že může být světu ku prospěchu a která se ukazuje v uměleckých dílech atd., ten má o této tvořivosti, jež daruje ctnosti správný pojem. To je to, co jakožto vzduch protkává staré Slunce. Představíme-li si tvůrčí ideu v umělcově hlavě, jak se včleňuje do látky - nehledě na vše ostatní - potom je to duchovní podstata vzduchu. Kde je vzduch, tam máme také co dělat s něčím takovýmto. Ale tím, že zde byla na starém Slunci tato živoucí tvořivost, ukázala se z ní následující skutečnost.

Mějme nyní na paměti, že se na starém Saturnu zrodili již Duchové času, a že na starém Slunci již tedy mohl být čas, neboť ten tam přešel ze starého Saturnu. Čas je tedy již zde. Na starém Slunci tedy již existuje možnost, která ještě neexistovala na starém Saturnu, že nastalo takovéto darování. Neboť pohledte, co by bylo s darováním, kdyby zde nebyl žádný čas. Potom by se zde nemohlo nic darovat. Neboť darování spočívá v dávání a přijímání. A když zde není přijímání, pak si nelze darování vůbec představit. Tedy darování se musí skládat ze dvou činností a to z dávání a přijímání, jinak nemá darování žádný smysl. Na starém Slunci však stojí dávání a přijímání zcela zvláštním způsobem vůči sobě a to tak, neboť je zde již čas, že dar, který je poskytován na starém Slunci do okolí, je uchovávan v čase, takže Duchové moudrosti vylévají své dary a ty potom zůstávají v čase. Nyní však musí přistoupit něco, co tyto dary přijímá. To se uskutečňuje v pozdějším okamžiku, a tak tedy Duchové moudrosti dávají dříve, a to, co s tím musí být nutně spojeno jako přijímání, nastává později. Správnou představu si o tom můžeme vytvořit jen tehdy, uchýlíme-li se opět k vlastnímu duševnímu prožívání. Představte si, že se snažíte pochopit nějakou myšlenku. Nyní jste si tuto myšlenku vytvořili. Ráno si to uvědomíte a ponoříte se do svého nitra, abyste mohli to, co jste si včera vytvořili jako své myšlenky, znovu do vás vrátit. Pak je to, co bylo včera vámi vytvořené, dnes vámi přijaté. Neboť, co je potom takové přijímání? Je to také na starém Slunci dějem, který se liší od jiného děje jen tím, že se odehrává později. Dávání patří Duchům moudrosti. Kdo je ale tím kdo nyní jejich dary přijímá? Aby někdo mohl přijímat, musí zde nejdříve někdo být. Stejným způsobem jako vznikají na starém Saturnu Duchové času, tak vznikají na starém Slunci darování ze strany Duchů moudrosti duchové, které nazýváme archanděly. A ti jsou na starém Slunci těmi, kdo přijímají. Ale přijímají zcela zvláštním způsobem, a to totiž tak, že si nenechávají pro sebe to, co dostávají jako dar od Duchů moudrosti, ale odrážejí to zpět, stejně jako zrcadlo odráží zpět váš obraz. Tak mají archandělé na starém Slunci úkol zachytit to, co bylo darováno v dřívějším okamžiku a zachytit to v okamžiku pozdějším, takže to zde může ještě v pozdějším okamžiku být a je to potom archanděly vyzářováno zpět. Na starém Slunci máme tedy dřívější dávání a pozdější přijímání, ale toto přijímání jako opětné vyzářování toho, co se událo v dřívější době.

Pomyslete si, že by zde nebyla Země jako taková. Země jaká je nyní, ale že by se stalo toto: že by z ní mohlo zářit zpět to, co se stalo dříve. Víme ale, že se něco takového skutečně děje. Nyní žijeme v páté poatlantické kulturní epoše a nyní nám zde září zpět události, které nastaly během třetího poatlantického kulturního období, tedy během dávného období egyptsko-chaldejského. Co zde bylo dříve, je zachycováno a nyní to září zpět. Tak se jistým způsobem opakuje dávání a přijímání, které se odehrávalo na starém Slunci. A tak si můžeme představit Duchy moudrosti, kteří byli na starém Slunci dávajícími archanděly, jako bytosti přijímající. Tím dochází k něčemu zcela zvláštnímu, co si můžeme správně představit jen tehdy, jestliže si představíme vnitřně uzavřenou kouli, z jejíhož středu vyzářuje něco, co je darováno, co září až k periférii a odtud to září zpět do středu. Nyní si musíme myslet, že to, co vychází ze středu, co přichází od Duchů moudrosti a je vyzářováno do všech stran, je zachycováno archanděly a odráženo jimi zpět. Co je to, co zde září zpět do prostoru, ten zpět vyzářovaný dar Duchů moudrosti? Je to světlo. A archandělé jsou zároveň tvůrci tohoto světla. Světlo je právě tak málo tím, čím se nám jeví ve vnější iluzi, ale tam, kde vidíme světlo, máme co činit se zpětně vyzářovanými dary Duchů moudrosti. A archandělé jsou bytostmi, které musíme všude za světlem předpokládat. Proto musíme říci: za proudícím světelným paprskem, který' na nás dopadá, vězí archandělé, avšak to, že k nám mohou nechat proudit světlo, to pochází z toho, že oni vyzářují zpět, co jim září vstříc jako darující ctnost od Duchů moudrosti.

Tak dostáváme obraz starého Slunce. Myslíme si jaksi centrální sídlo, kde je sjednoceno to, co sem přešlo ze starého Saturnu, obětní činy Trůnu vůči Cherubům, do pohledu na tyto obětní činy ponořené Duchy moudrosti. S ohledem na tyto obětní činy jsou podněcováni k tomu, aby vyzářovali ze sebe, co je jejich vlastní bytostnou podstatou: proudící moudrost jako darující ctnost. To je ale, jelikož je to proniknuté časem, vysíláno a opět odráženo zpět, takže máme globus vnitřně prosvětlený nazpět zářící ctností. Neboť si musíme myslet staré Slunce zářící ne vně, ale dovnitř. Tím je vytvořeno něco nového, co můžeme popsat takto: představme si tyto Duchy moudrosti sídlící ve středu Slunce ponořené do pohledu na obětující Trůny, kteří vyzářují, co je jejich vlastní bytostnou podstatou na základě pohledu na obětující Trůny, a zpět dostávají svou vyzářenou podstatu, když k nim od povrchu září zpět, takže ji

dostávají opět zpět jakožto světlo. Vše je prozářené. Ale co dostávají zpět od těch, kteří tu přijímajíce září zpět? Jejich bytostná podstata se stala, když ji obětovali, darem pro makrokosmos, tehdy to bylo jejich nitro. Nyní to září zpět. Jejich vlastní bytostná podstata k nim přistupuje zvenčí. Vidí své vlastní nitro rozdělené do celého světa a odražené zvenčí jako světlo, jako zrcadlení své vlastní bytosti.

Nitro a vnějšek jsou dva protiklady, které před nás nyní předstupují. To, co bylo dříve, a to, co bylo později, se proměňuje a stává se to takovým, že se to proměňuje v nitro a vnějšek. A tím je zrozený prostor! Působením darující ctnosti Duchů moudrosti vzniká na starém Slunci prostor. Předtím může mít prostor jen obrazný význam. Nyní máme prostor, ale nejprve jen ve dvou dimenzích. Ještě není nahoře a dole, ani vlevo a vpravo, ale jen vnějšek a nitro. Ve skutečnosti vystupují oba protiklady již na konci starého Saturnu, ale opakují se ve svém vlastním významu jako tvořící prostor na starém Slunci.

A chceme-li si nyní získat představu ze všech těchto dějů, jak jsme to učinili minule, kdy před naši duši předstoupil obraz obětujících Trůnů, jež rodí Duchy času, pak nebudeme malovat nějaké těleso, které je složené ze světla, jelikož toto světlo nezáří do vnějšího prostoru, nýbrž existuje jen jako odražení v nitru. Představme si kouli jako vnitřní prostor, v jehož středu se nachází opakující se obraz Starého Saturnu: Trůnové, kteří klečí před Cheruby, okřídlenými bytostmi, a kteří obětují Cherubům svoji vlastní bytostnou podstatu, a k tomu pak přistupující Duchy moudrosti, již jsou ponořeni do pohledu na tuto oběť. A nyní můžeme pohlížet na to, jak se žár, který spočívá v oběti, proměňuje v oddanost Duchů moudrosti, takže je možné si představit tuto oddanost jako obětní kouř, jako vzduch, který vystupuje z obětního činu jako jakýsi obětní kouř. A úplný obraz si učiníme, když si představíme Trůny klečící před Cheruby a přistupující k této oběti jakoby v tanečním kruhovém reji, a Duchy moudrosti, kteří se noří svojí náladou oddané do toho, co spatřují v nitru Starého Slunce jako oběť Trůnů, kteří dospívají ve své náladě k obrazu obětního kouře, který se šíří všemi směry a proudí ven a který se nakonec seskupuje a utváří ze svého mračna postavy Archandělů, kteří odrážejí z obvodu obětní kouře jako světlo, jež prozařuje nitro Starého Slunce a jež vrací dar Duchů moudrosti a tvoří tím sféru Starého Slunce. Ta se skládá z tepla a obětního kouře. Na periferii se nachází archandělé, již jsou tvůrci světla a to, co je zde zpočátku na starém Slunci, zobrazují v pozdější době, a tím, že to vyzařují zpět, jsou archanděly prapo-čátků, jelikož nechávají v pozdější době působit to, co zde bylo dříve. A co tedy uchovávají archandělé? Uchovávají to, co zde bylo dříve a vyzařují zpět dary Duchu moudrosti, které přijímají, ale to, co bylo v čase, odráží jako prostor a vyzařují zpět to, co sami dostali prostřednictvím Archaí, neboli Prapočátků. Důsledkem toho jsou anděly začátků, protože činí působícím v pozdější době to, co bylo dříve. Jsou to archandělé, poslové začátku! Je to zcela podivuhodné, když se ze skutečného okultního poznání opět vynoří takové slovo a my si potom uvědomíme, jak k nám toto slovo přichází z pradávných tradic cestou školy Dioný- sa Arcopagity, který byl žákem apoštola Pavla. Je podivuhodné vidět, jak je toto slovo ražené, když je opět vyvineme nezávisle na tom, co zde stojí a jak vzniká to, co zde bylo. To nás musí naplňovat největší úctou tak, že se potom cítíme spojeni s dávnými posvátnými školami, jež byly zasvěceny moudrosti, takže jaksí cítíme porozumění potom, když jsme si sami vytvořili možnost přijímat tuto moudrost nezávisle na dávné tradici. Ten, kdo může jen cítit zaznívání těchto dávných výrazů, které jsou nám předávány tradicí, aniž k nim přihlíží, ten se cítí být zasazený do působení Duchu času, kteří působí skrze člověka. To, co zde vychází najevo, je podivuhodně spojeno s celým lidským vývojem.

Vzpomínku na Prapočátky uchovávají archandělé. Co ale existovalo v jiném planetárním vtělení, to se opakuje v pozdější době, ale tato pozdější doba připojuje vždy ještě něco jiného, takže před nás jistým způsobem předstupuje v tom, s čím se setkáváme na naší Zemi, bytostná podstata Starého Slunce.

Celá představa, celé citění, které jsme si zde mohli osvojit, a které nám poskytuje obraz obětujících Trůnů, oběť přijímajících Cherubů, obraz tepla, které proudí z této oběti, obraz obětního kouře, který se šíří ve formě vzduchu, obraz světla, které zpět odrážejí archandělé, kteří uchovávají pro pozdější doby to, co se stalo v prvopočátku. Tento pocit je něčím, co v nás může vyvolat správné pochopení pro vše, co souvisí s tvůrčími ději. Z tohoto prostředí, které jsem právě popsal jako duševní prostředí, jsme pojali duchovně to, co jsme dříve získali více ve fyzickém obraze. A nyní uvidíme, jak se z tohoto prostředí rodí to, co vystoupilo na Zemi jako bytost Krista. A co přináší tato bytost Krista na Zemi. pochopíme jen tehdy, když si osvojíme pojem darující ctnosti, milostiplné ctnosti, jež je založena ve světle vesmíru, ve vnitřní sluneční substanci, která je pronikána a prozařována tímto světlem.

Pozvedneme-li do obrazné formy to, co jsme právě popsal, a proměníme-li to v imaginaci a představíme-li si, že toto vše přináší bytost Krista na Zemi, že se to na Zemi vyživá, potom budeme moci ještě hlouběji pociťovat vlastní duchovní podstatu Kristova impulsu. Potom pochopíme, jaké temné tušení

se může zmocnit lidské duše při pohledu na určitý příběh, jestliže bude u něho cítit, že to, co bylo právě popsáno, by mohlo nějakým způsobem na Zemi opět ožít.

Představme si, že by se mohlo to, co bylo právě popsáno o starém Slunci zcela zkoncentrovat v duši nějaké bytosti, že by to tato bytost mohla svázat a vzít s sebou, aby se to později opět mohlo objevit. A že by se tato bytost opět objevila na Zemi a působila tak, že by z toho, co je vytvořené z pradávného obětního činu a obětního kouře, z času tvořícího světlo a z darující ctnosti, že by z toho přenesla výtazek milostiplného působení a zrcadlila by jej sem z vesmíru prozářeného nebeskou blažeností a světelnou nádherou. Představme si to vše soustředěné do jedné duše, která to dá pozemskému bytí a která má kolem sebe shromážděné ty, kteří se mají stát pozemskými bytostmi, aby to opět vyzářily zpět a aby to uchovaly do konce pozemského bytí. Tedy ve středu je ten, který se daruje na základě oběti a jejím prostřednictvím. Kolem něj jsou ti, kteří mají přijmout tuto oběť, a s tím je současně vše, co je obětí a co s ní souvisí jaksi přeloženo do pozemského bytí. A na druhé straně je zde pak také možnost tuto oběť zničit, takže vše, co může být darováno lidské bytosti působením milosti, se může stejně tak dobře přijmout, jako odmítnout. Představte si to vše oděno do intuice, potom můžeme mít vůči Poslední večeři od Leonarda da Vinci následující pocit: celé Slunce s obětujícími bytostmi, s bytostmi darujícími ctnost, s bytostmi nebeské blaženosti, světelné nádhery - chápáno duševně - je zpět vyzářováno těmi, kteří jsou vyvoleni uchovat z dřívějších dob do časů příštích to, co je uzpůsobené pro Zemi tak, že to také může být odmítáno zrádcem.

Můžeme cítit: toto je bytost Země, pokud se na ní objevuje bytostná podstata Slunce. A když toto necítíme zevním intelektuálním způsobem, ale když to cítíme skutečně uměleckým způsobem, pak jsme pocítili něco z toho, co je vlastně hnací silou v tak velkém uměleckém díle, které jaksi dodává výtazek pozemskému bytí. A když potom uvidíme, jak ze slunečního prostředí vyrůstá Kristus, potom můžeme ještě lépe pochopit, co bylo již řečeno: kdyby sestoupil nějaký duch Marsu na Zemi a viděl by vše, čemu by nerozuměl, potom by nebyl schopen pochopit nic zde na Zemi, ale pochopil by skutečné poslání Země, kdyby nechal na sebe působit obraz Poslední večeře od Leonarda da Vinci. Zde by potom takový obyvatel Marsu mohl vidět, jak musí být sluneční bytí vloženo do bytí zemského, a vše, o čem bychom mu potom řekli, že je Zemí, by se mu stalo srozumitelným. Pochopil by, že Země něco znamená a věděl by, o co v zemském bytí jde. Řekl by si: zde se může odehrávat něco, co má význam jen pro nějaký kout zemského bytí. Ale je vůbec možné, aby tento čin, který mi zde září z těchto barev, takto vyjádřen, když vidím tuto ústřední postavu obklopenou jinými postavami, mi dal pocíťovat to, co pocíťovali Duchové moudrosti na starém Slunci a co mi zde opět zaznívá ve slovech: „To čiňte na moji památku“? Jinými slovy: „Uchovávejte něco dřívějšího v pozdějším. Těmto slovům porozumíme teprve tehdy, když je budeme chápat v celé světové souvislosti, jak jsme ji právě nyní poznali. Chtěli jsme jen naznačit jak něco takového jako umělecký čin nejvyššího řádu souvisí s celým světovým vývojem.

Příště bude naším úkolem pochopit bytost Krista na základě duchovní podstaty Slunce, abychom potom mohli přejít k duchovní podstatě Měsíce.